

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

20385

A „Deák Ferencz” páholy könyvtára.

XI.

ÜNNEPI BESZÉDEK

TARTOTTA

DR. MESSINGER SIMON TV.

A „DEÁK FERENCZ” PÁHOLY FŐMESTERE.

BUDAPEST, 1902.

NYOMATOTT MÁRKUS SAMU T.-NÉL

V., BÁTHORY-UTCZA 20.

OSZK

UNIVERSITY OF SOUTHERN CALIFORNIA

ÜNNEPI BESZÉDEK

TARTOTTA

DR. MESSINGER SIMON TV.

A „DEÁK FERENCZ“ PÁHOLY FŐMESTERE.

BUDAPEST, 1902.

NYOMATOTT MÁRKUS SAMU T.-NÉL

V., BÁTHORY-UTCZA 20.

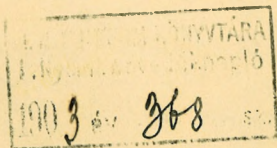
~~Andor~~
585 ac

Országos Széchényi Könyvtár

20.385/11

Nővérestélyre.

(1902. márczius hó 1.)

A főmester és a világosságokul ki szemel
nővérek elfoglalják helyeiket. A testvérek
bevonulnak rendes sorokban és a leghátulsó
padokat foglalják el. Ezután bevonulnak a
nővérek, kiket a testvérek rendben fogadnak.
A bevonulás alatt orgonaszó, mely a főmes-
ter kalapácsütésére elhallgat. A szentélyben
félvilágosság.

F ő m e s t e r :

Nővéreim! S z e n t é l y b e léptetek.
Szentté avatta nekünk e helyet
Nem az oltár és minden ékessége,
Nem is az oszlopoknak disze, fénye,
Nem a multból örökölt hagyomány,
Nem Irás, Véda avagy Alkorán —
Az, mi bennünket idevezetett,
Egy nagy é r z é s, az emberszeretet.

Ennek nevében folyik itt a munka,
Ennek fényéből esik fény utunkra,
Ennek nevében üdvözöllek én,
Nővéreim, a munka kezdetén!
Az eszme, melyet szivünk álma festett,
Abban a pillanatban ölte testet,
Midőn közöttünk megjelentetek:
Ti csupa érzés, csupa szeretet!
A szabadkőművesek munkájából
A legszebbik rész ti nektek jutott:
Csak véletek tökéletes a páholy.
Ünneppé avattátok e napot
S a műhely, melyben dolgozik e tábor,
Ma szép virágos kertté változott.
De munkához s ünnephez egyaránt
Szivünk mindig egy elemet kívánt,
Mely nélkül élet nem lehet soha,
Legyen bár kert vagy templom otthona.
Szólj, második felügyelő nővérem,
Mi hiányzik még ezen ünnepélyen
S elérkezett-e munkánk ideje?

II. felügyelő:

Elérkezett a munka ideje,
De a szentélyt borongó félhomály,
A szivet sejtő érzés tölti be.
A mi után sejtő szivünk sovárgott,
Oh, adj nekünk teljes világosságot!

F ő m e s t e r :

Legnagyobb ellenségünk a sötétség.
Ebből ered a gyölölet, a kétség,
Az előítélet s a babona ;
A kincsek szomja s a haszonlesés,
Az életsivatagnak hyénái,
Az éj sötétéből törnek ránk.
Oázisunktól riaszd őket el:
Világosság, barátunk, oh jövel!

(Teljes világosság.)

(Kar.)

F ő m e s t e r :

A szeretetnek fényei ragyognak.
Megtöltve minden részét templomunknak.
De kérdem, vajjon munkánkhoz elég-e
A szeretetnek tiszta, égi fénye?
Hogy földi munkánk sikeres legyen,
Más is kell még, mint pusztá érzelem.
Hadd világítson még három szövétnek,
Segitsetek felügyelő nővérek.

(A főmester és a felügyelők a tápisz körül.)

F ő m e s t e r :

Világíts nékünk, bölcseségnek
fénye,
Vezess bennünket az igaz ösvényre!

I. Felügyelő:

A tervet, melyet a bölcs gondja sző,
Végezze csüggedetlen az erő!

II. Felügyelő:

Ha bölcsesség s erő művöket végzék,
Simitsa s aranyozza meg a szépség!

Kedves nővéreim!, kedves testvéreim!

Midőn a szentélyben munkánkat végezzük, rajtunk kívül láthatatlan szellemek is vannak jelen. Nem azok, kikkel a mese megnépesíti a levegőt, nem regényes hajlamu kísértetek, melyek tán régi korból ránk maradt oszlopainkban rejtőznek: hanem azok a szellemek, akik bevették magukat a szivünkbe és a kiket a szivünkben elhozunk ebbe a szentélybe is, azok a szellemek, kiknek érzése és gondolkozása szétválaszthatlanul vegyül a mi érzésünkbe és gondolkozásunkba, megzománczozva akaratunkat és megaranyozva tetteinket. Valamint az emberszeretetnek a profán világban látható művei és intézményei mögött kezdeményező, működő és fenntartó erő gyanánt áll a szabadkő-

művesség: úgy a szabadkőművességnek minden munkája mögött titkos ösztönző és támogató erő gyanánt áll a nő.

A középkor csudás építészetének remekművei, a büszke karcsuságban ég felé meredező pillérek, a mesés kővirágokkal ékes csillagrózsák és a töviskoszorút királyi koronává átformáló csucsívek mellett szerény egyszerűségben huzódott meg a kőfaragók műhelye, melynek szokásaiból és szertartásaiból, miként a szürke hernyóból a tarka pillangó, bontakozott ki a szabadkőművesség a maga eszmei pompájában. Mi is építettünk és építünk templomokat, székesegyházakat és fejedelmi palotákat, de nem a biborpalástban ékeskedő főpapok, nem a korona fényében ragyogó uralkodók, nem a gazdagok, előkelők és hatalmasok részére, kik munkánkat arannyal, ezüsttel, kitüntetésekkel jutalmazhatják: építettünk és építünk templomokat, székesegyházakat és fejedelmi palotákat az özvegyek és árvák, az aggastyánok és gyermekek, a szerencsétlenek és a megtért bűnösök, a szegények és nyomorultak, a földhöz ragadt koldusok és a társadalom páriái számára. Oszlopaink nem fényes már-

vány és ragyogó alabástrom, hanem fényesebb könyörület és ragyogóbb szeretet; vakolatunkba nem kevertünk drága borokat, de szívünknek drágább vércseppeit; és kövünket nem czipelte össze teherhordó rabszolga és roska-dozó jobbágy, hanem magunk hordottuk együvé tiszta kőművesi kötényünkben, kiki ereje, tudása és képessége szerint, a homokot, kavicsot és téglát.

A mi tornyainkban is zug a harang, imára szólítván a hiveket, de ez az ima nem önző kívánság, nem könyörgés a magunk részére, hogy a mindenség urának jóságos kegyelme árasszon el bennünket jóléttel, boldogsággal, örömmel, kincsekkel: ez az ima parancs, ez az ima munka, hogy emeljük ki elhagyatottságuknak, boldogtalanságuknak, nyomorultságuknak iszonyu, emberölő, életpusztító, dögvészt terjesztő posványából azokat, kiknek jólétből, boldogságból, örömből, kincsekből semmi rész sem jutott.

És a mi templomunk alatt is rejtőznek néma sötétségben fejedelmi sirhelyek, rettenetes hatalommal felruházott néhai nagy zsarnokok temetkező helyei, kik egykor csontjogaruk uralma alá hajtották volt az egész világot.

Sok babona, előítélet, gyűlölet és gonoszság, mely valaha uralkodott az emberi szíveken, ott van eltemetve mély kriptáinkban, de hajh! még több kripta üres, melyeknek jövőendő vendégei ma még garázdálkodnak és osztozkodnak társadalmunkon és dusan élnek az eltemetett ősök gazdag hagyatékából, miként a nagy hóditók elhunytá után hadvezéreik osztozkodtak országaikon és zsákmányukon. A nyugvó gonoszok szellemeit, — sajnos, még gyakorta hazajáró lelkeit nem akarom idézni e fényes világosságba, abba a világosságba, melynek éles sugarai őket megölték és helyettük életre hívták a szabadság, testvériség, egyenlőség, jóság és szeretet áldástosztó fönséges eszméit.

Ezen eszmék szolgálatában teljesítjük kőművesi munkánkat: ritkán, miként ma, az ünnepi öröm virágos mezején, hímes szavakban öntve ki lelkünket, gyakrabban a komoly próza kőből épült házában végezve szürke gunyába öltözött egyszerű tetteket, melyekben minden ékes beszédnél dicsőségesebben nyilatkozik meg a szabadkőművesi szellem magasztos költészete. De akár a szívünkben lobogó lelkesedés lángjánál hirdessük eszményeink győzedelmes

fönségét, akár lassú, egyenletesen égő tüznél kovácsoljuk a haladásnak szerzőszámaikat, munkánk végcélja mindig egy: az emberek által oly soká fel nem ismert, kitagadott és üldözött emberi-ség boldogsága !

Ebből a munkából a legfontosabb, legnehezebb és legszebb rész nem nekünk jutott.

Midőn az első emberpár megízlelé a tudás fájának gyümölcsét és az ur kiüzte őket az Éden kertjéből és khérubino-kat és kétélű villogó fegyvert helyezett az élet fája útjának őrizetére: Éva elébb egy halhatatlan virágot tépett az örök élet fájáról és ez a halhatatlan virág a remény virága. És ugyan mi az egész emberi nemnek reménye, virága, örökkévalósága és halhatatlansága? mi más, mint a gyermekek? Ő a mi jövődönk, életünk folytatója, műveink gyarapítója, az elmulásért való kárpótlásunk. Nélküle pusztá a mi házunk, mint virág nélkül a mező, lomb nélkül az erdő, csillag nélkül az ég. És ennek a mi legdrágább, legédesebb kincsünknek ti vagytok, kedves nővéreim, az őrői, gondozói, nevelői. A világ legnagyobb szónokainak legelragadóbb beszédei nem érnek fel azzal a lágy anyai szóval, melylyel

a nő a gyermek fogékony lelkületében elhinti a szeretet magvait és a szeretetnek, a jóságnak, melynek jegyében a szabadkőművesség működik, legeszményibb emberi megtestesülése az anya és a legjobb szabadkőműves a dicső hivatását felismerő és hiven teljesítő nő.

Magyar nők! Kedves nővéreim!

Tiétek lesz az érdem és a dicsőség, ha jóságos lelkű, a nemesért és szépért lángoló, az emberiség javát érezni, megérteni és akarni tudó, jó magyarokká és jó emberekké nevelitek a jövő nemzedéket. Akkor lesz virág és lesz gyümölcs a fán, melynek ezeréves koronája alatt testvéri lánczot fűzünk, akkor egyetértő szeretetben egybeforr e nemzet, akkor nagy és boldog lesz imádott hazánk!

Ünnepi beszéd

(1902. április 5).

1802-ben, ugyanabban az esztendőben, midőn Párisban Franciaország diadalittas nemzete győzelmes hadvezérét, az ajacciói ügyvéd fiát a csaknem császári hatalommal felruházott egyedüli konzuli polczra emelte, nem sejtve, hogy dicsőségének csillaga alig 12 év alatt a vérnek és könnynek tengerébe fog lehasznatlni: egy akkor Európában nem ismert vagy hanévrőlismert, barbár tartománynak tekintett ország Buda nevű városában egy morvaországi jövevény szerény üzletet alapított, nem sejtve, hogy 100 esztendő múlva az utódok hálája és a társadalom elismerése fogja méltányolva emlegetni kezdeményező bátorságát.

Vajjon mi készítette a rohlei takácsok fiát arra, hogy állandóan megtelepedjék Budán, hova vásárlátogatni már 20 év óta rendesen eljár szorgalmas családjának ipari készítményeivel? A város régi híréből és fényéből alig-alig látszott itt-ott egy csonka torony, egy rombadülő templom; lakosai száma mindössze 24.000; utczái és terei száma száznál egygyel kevesebb; iparát és kereskedelmét jobb nem emlegetni. De szemben a sík mezőn fekvő község már fejlődésnek indult, mely csakhamar fölülmulta a királyi városét és köröskörül az ország, melynek áldott földét mintegy 80 év óta sem ellenség lába nem tapodta, sem belviszály nem dulta volt, vagyonosodást és jólétet nyújtott csak névleg szabad lakóinak. És éppen abban az esztendőben a régi alkotmányos életnek egy sugara is felvillan: a hatalmas ellenfele által szorongatott császár, királyi voltáról a veszély idején megemlékezve, diétára hívja össze a károkat és rendeket. És nyugaton a Badacsony szőllei közt Kísfaludy Sándor, keleten Debreczenben Csokonai pengetik a szerelem lantját, melynek lágy zenéjét tulharsogja a kemenesaljai költő viharként riadó dala. Akkor szabadult ki

a börtönből a Martinovicsnál szerencsésebb szabadkőműves Kazinczy Ferencz, és ragadja magához a vezéri szerepet a magyar nyelv és irodalom terén. Még nem mult el az éjszaka, de már látszott egy keskeny halvány rózsaszín csik az ég alján, hirnöke a vérpiros hajnalnak, mely részünkre kiváltja a verőfényes napot, a küzdelemnek és munkának, a szabadságnak, az életnek napját!

De mindezt nem látta a mi derék, jóra való morvánk! Hogy is látta volna, ha nem látták az uralkodók és bölcs állámférfiak a nemzet ébredését! Ő csupán azt láthatta, hogy bizony itt is csak olyan német világ van, mint odahaza, szülőfalujában, hogy németül írhatta instantiáját a szabad királyi város magistrátusához, németül adták meg az engedélyt a letelepedésre és németül nyugtatták neki az 50 frtnyi engedélyi díjat.

De láthatott egyebet is, láthatta azt, hogy itt megbecsülik a becsületes szorgalmas munkát, akárhonnán jön és hogy ez az ország nem mostoha, de édesanyjává válik annak, ki hazájának vallja, még ha bölcsőjét nem is itt ringatták!

Elmondjam-e, miként szerzett házat Budán az alapító Kunz Ferencz, miként költözött át Pestre, abba a házba, a hol 72 év óta még most is van üzletük, miként lép nyomdokaiba öcscse János, miként követi ezeket kisöcscsük József, a mostani Kunzoknak és szeretett testvérünknek, Kunz Ferencznek, édesatyja? Nem irok sem életrajzot, sem történetet, habár felette csábitó volna, megírni a család történetét Kunz Ferencztől Kunz Ferenczig, egy polgári család 100 éves történetét Magyarország újra-ébredésétől a mai napig. A ki forgatja e történet lapjait, nem fog bennük sok regényességet találni: de ugyan mi regényes is lehet egy hatalmas gyümölcsfa növekedésében, melynek magvát ezelőtt 100 évvel elvetették és a mely azóta nő és nő, csendben teljesítve a maga munkáját és hivatását, akár a szerencse napja süt reá, akár vihar zúg körülötte, terjesztve terebélyes lombkoronáját, rendre kibocsátva erős, gyümölcszhordó ágait! Munka, munka és megint munka: szorgalmas, értelmes, becsületes munka: ez a Kunz czégnek 100 éves története.

De még egy jelzőt kell hozzátennem, hogy teljesen jellemezzem ezt a munkát.

Ez a munka polgári munka volt és az maradt mind e mai napig. A polgári munka az, mely nagygyá és virágzóvá tette Angliát, Németországot, Franciaországot; ennek köszönhetik, hogy ugy a vagyonosodás, mint a kultura terén 100 esztendővel előztek meg minden más országot.

A munkának ez a fajtája csak a városokban fejlődhetik ki, ezekben a központokban, a hol az emberek sűrű érintkezése folytán önként érvényre jut a munkamegosztás és munkaegyesítés nagy elve, a hol folytonosan élénk csere megy végbe az anyagiakban és szellemiekben és ezáltal szakadatlanul felfrissül a gazdasági és szellemi élet vérkeringése. És a vagyonosodás és művelődés párhuzamos haladása előmozdítja a fölvilágosodás, a szabadgondolkozás, a független érzés terjedését és messze elriasztja a babona, az előítéletek, a faj-, osztály- és felekezeti gyűlölet sötét szellemeit.

Tiszteletet tehát a polgári munkának! Tiszteletet neki különösen ebben az országban, mely annyit vérzett és szenvedett önállóságáért és melynek meg kell értenie, hogy a vérrel kivivott és szenvedéssel kivárt szabadságot csakis

a folytonos, csüggedetlen, szabad fejlődésében nem gátolt polgári munka szilárdíthatja meg! Helyet a nemzet tiszteletétől körülvelt Walhalla oszlopcsarnokában, a nemzet munkásainak a királyok, hadvezérek, törvényhozók, tudósok és művészek mellett!

A nemzet munkásainak! Hát a nemzet munkásai voltak e derék kereskedők, kik oly kitűnően értettek üzletük folytatásához és vagyonuk gyarapításához? Igenis, e kitűnő üzletemberek, midőn ernyedetlenül dolgoztak a maguk és családjuk érdekében, hazafias munkát is teljesítettek és az a 100 év előtti Kunz Ferencz, midőn a maga és az utána következett nemzedékek munkabíráásával gyarapította e nemzet erőkinsét, többet tett ezért e hazáért, mintha egy új darab földet hódított volna részére!

És dicsősége ennek a családnak, hogy miként uralkodó dynastia a maga országához, hitvallásszerű hűséggel ragaszkodott munkásságának talajához, beleoltva minden nemzedék lelkébe azt a tudatot, hogy ezen a helyen kell hivatását teljesítenie. A hadverő hősről száll az ének szájról-szájról: de eljő az idő, midőn ép oly mély kegyelettel

fogja emlegetni egy a polgári munka tiszteletében felnevelkedett nemzedék az iparüző ősoke, kik szerény, de következetes kötelességtudó és példaadó dolgosságukkal hordták és illesztették össze a téglákat és köveket egy új kultúra szilárd alapjához!

Es ime, szeretett testvéreim, itt elértünk ahhoz a ponthoz, a hol fel kell ismernünk a társadalomban működő tudatos és öntudatlan erők mély összefüggését.

A szabadkőművesség tudatos társadalmi tényező, mely eszményi céljával vallja, a társadalom átalakítását a munka, igazság és szeretet jegyében. Az oly családok, mint a melynek száz éves működését ma méltatjuk, öntudatlan társadalmi tényezők, melyek közvetlen céljaikat szolgáló tevékenységükkel közvetve előmozdítják a szabadkőművesség tudatos tevékenységét a profán társadalomban.

Kunz Ferenczben, a mi Kunz Ferenczünkben, a kétféle áramlat egyesült és valamint polgári munkáját megannyozza a szabadkőművesi szelleme, úgy a szabadkőművességbe viszont bele vitte polgári munkájának egész erélyét. Tudjuk, hogy erre az új sejtképződésre a

szabadkőművességnek szüksége van; tudjuk, hogy felismert céljainknak nem tudnánk megfelelni, ha páholyaink tagállománya, miként a XVIII. század végén, csaknem kizárólag a papok, főnemesek és katonatisztek sorából kerülne ki; tudjuk, hogy nem volna méltó jogczimünk a létezésre, ha miként sok páholy abban a korban, tulvilági titkok keresésével, alchimystikus kutatásokkal, templomos és lovagrendek adományozásával foglalkoznánk; a becsületes, lépésről-lépésre haladó, feladatait sorban megoldó, kötelességeit a társadalmi tevékenység minden terén teljesítő, szellemét a társadalom minden rétegébe belevivő, munkás szabadkőművesség az, melyre hazánknak és az emberiségnek szüksége van. Így fogta fel egyéni szabadkőművesi feladatát Kunz Ferencz is, midőn alapvető rendező, szervező munkájával újra alapította a Deák Ferencz páholyt, midőn azt nyolcz esztendei főmesteri kalapácsvezetése alatt a munkateljesítés és kötelességérzet szellemével áthatotta, midőn utóbb ugyanabban a szellemben folytatta és folytatja működését mint a szövetségtanács tagja és a Nagypáholy főkincstárosa.

Ahhoz a sok ünnepléshez, melyben a profán társadalom a saekularis jubileum alkalmával Téged, sz. t.-em, részesített, méltán csatlakozunk tehát mi is, midőn Téged sz. t. főm. t.-em, páholyunk nevében igaz t.-i sz.-tel üdvözöllek!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Felvételi beszéd.

(1902. április hó 26.)

Uraim!

Midőn a földnek képződő kérge még félemltetesen hullámozott a tűz és víz rettenetes hatalmának forrongó harcza alatt, midőn bolygónkat még kavargó gőz és mérges párák vették körül, midőn a szentírás sejtő szavai szerint sötétség vala a mélységnek színén, de a hegyeknek ormán is: akkor itt ember nem élhetett. Mert az embernek biztos talaj, tiszta levegő, éltető világosság kell.

Az anyagi lét feltételeivel párhuzamosak a szellemi élet kellékei is. Nem emberi élet a szó igazi értelmében az ember élte, ha nem épül fel a jellemmé szilárdult erkölcsi meggyőződés biztos talaján, ha nem adatik meg nekünk a

gondolat szabadságának tiszta levegője és ha nem árasztja fényét a tudás éltető világossága.

Vajjon hány ember dicsekedhetik az-
zal, hogy mindezen három kincsnek
birtokában van?

Vajjon társadalmunknak mekkora
hányadrésze irányítja szavait és tetteit
szívében meggyökerezett erkölcsi elvek
parancsa szerint? Ha mosolygó álarczon
és tisztes köntösön keresztül tekintetünk
a sziveknek rejtekébe hatolhat és meg-
állapíthatja a láthatatlan értékek statisztikáját: akkor attól tartok, a tulnyomó
többség cselekedeteinek más urát nem
találjuk, mint az anyagi érdeket, mely
nem mindig azonos az önfentartási
ösztönnel. És így a modern élet fino-
modott formái alatt felfedezhetjük a
fidsi-szigetek lakóinak kannibalismusát
és emberevő, családpusztító szörnyeket
ismerünk fel némely, az aszfaltot lakk-
cipőben taposó, nagy vagyonu és tekin-
télyű polgártársban. Mert nemcsak a
létért való küzdelem keserű harcza,
hanem a hiuságnak még elkeseredettebb
versengése is dul a társadalomban.
Vannak szükségkannibálok, akik kény-
telenek a sárba taposni gyöngébb szom-

szédjüket, hogy ők ne kerüljenek a Dsaggernaut szekérének halálkerekei alá. De vannak hiuság kannibáljai is, kik messzenyuló kaszájukkal rendre döntik a sorokat maguk körül, csak hogy vagyonuk és tekintélyük latifundiuma minél nagyobb legyen. A mai társadalom versenyharcza nem hasonlít a középkori lovagok mérkőzéséhez, kik egyforma vértézettel és fegyverekkel álltak ki az egyenletesen kimért porondra, hanem hasonlítható a római circusok borzasztó mérszárlásaihoz, midőn a világ legválogatottabb vadállatai marczangolták szét a védtelen prédaként a homokban fetrengő emberáldozatokat. A vértanuk ideje még nem járt le. Csakhogy a mi korunk vértanuinak vérző homlokát nem övezi dicsfénynyel a hálás egyház, az ő nevük, emlékezetük, maguk és velük pusztult családjuk egy közös sirban enyésznek el, melyet a kornak önző szelleme ásott és a feledésnek hantja takar.

Hát csoda-e akkor, ha az élni és megélni és jól élni akaró világból kipusztulnak az egyenes hátgerinczek és egész nemzedékek nevelődnek fel abban a tudatban, hogy a hatalom és erő előtt meg kell hajolni és össze kell görnyedni?

Hát csoda-e akkor, hogy egyre kisebbedik a jellemnek katonamértéke? Hát csoda-e akkor, ha miként nagy csaták napján a puszkapor füstje, a társadalom nagy harczterét a pénz szaga tölti el? De ezt nem érzik, nem utálják. Ha feledésbe ment volna a római császár mondása a pénz szagtalanságáról, a mai társadalom azt újra feltalálta volna.

És míg a jellemek csontszerkezete ekként elkorcsosul és elsatnyul, addig a szellemek belső vérkeringésébe egy sajátságos métely vette be magát. Mint a mikor valami nagy ragály vonul végig az országon és az emberek vetései rakásra hullanak a halál sarlója alatt: úgy terjed végig most valami nagy ragály a lelkeken és mérges lehelletétől lehullanak a legegészségesebbeknek tartott gyümölcsök. Olyan ez a baj, mint a tetanus, mely megdermeszti a beteg érzékeit, megfosztja a mozgás, az akaratnyilvánítás, a tett, a haladás lehetőségétől. Valami megfoghatlan érzéketlenség, érthetetlen közöny, halálszerű apáthia vesz mindinkább erőt a társadalmon, ha az emberi alapjogok védelméről van szó, melyekért egész nemzedékek lelkesedtek, az őrzöngésig hevültek és vérüket ontották. Minden-

kinek nagyobb gondja van ezen közös kincsek oltalmánál, épen azért, mert közösök. Hadd védje a más, mert hisz nemcsak az enyém, hanem a másé is. S míg megdermedve alszunk és azt álmodjuk, hogy még szabadok, egyenlők, testvérek vagyunk, a sötétség, a visszamaradás, az előítéletek, a faj-, osztály- és felekezeti gyűlölet belopódzó hatalmai foglalják el az őrizetlenül hagyott birodalmakat. Mint a tenger dagálya, ellenállhatlan elemi erővel emelkedik a reakció és ellepi partjainkat és elsöpri, magával ragadja, hullámai közé temeti jövőnknek büszke reményét, az ifjuság sziveit.

De bármilyen sivár és vigasztalan a jelennek képe, van annak fényoldala is. Az ismeretek mezején a lepergett tizenkilenczedik század annyi eredményt ért el vagy még többet, mint az előtte elmúlt századok együttvéve. A nagy ismeretlenből mindennap elhódítunk egy talpalatnyi tért. Két végtelenség van, mely véges törekvéseinknek határt szab: a semmi és a minden, a végtelen kicsiny és a végtelen nagy. De ezek a határok egyre tágulnak és a tudásnak birodalma egyre nagyobbodik. És ez a tudás nem marad elméleti, nem marad

üres bölcsekedés, nem marad pusztatan, hanem minden irányban [gyakorlati téren keres érvényesülést.

Csak egy tudomány van, melyet bár sokan hirdetnek ékes szavakkal, a társadalomból már-már kiveszőben van. És ez az emberszeretet nemes, magasztos tudománya. Nincs az a név, melylyel annyi visszaélést üztek volna, mint az emberszeretet nevével. Miként a tiszta villamos fény gyakran a legocsmányabb orgiákat világítja meg, úgy használták és használják fel gyakran az emberszeretet eszményi elveit a legalávalóbb hatalmi célokra. A templom tornyában még ugyanaz a harang kong, midőn a szószékről már egészen más elvek hangzanak el és az írás szavai még mindig ugyanazok, midőn papjainak szívében már nem az apostoli lelkesedés, hanem az uralom vágya lobog. Az érem verete még ugyanaz, mutatván éles metszetben egy szenvedő vértanu arczát, akit ugyanazon elnyomás és üldözés szegezt a keresztfára, melyet most az ő nevében gyakorolnak: de az érem tartalma már nem a régi finom aranytöbbé, a nemes érczet rég kiolvasztották és befuttatott rezet adtak helyébe a templomnak a megváltó ostorcsapásai

elől kimenekült, de új alakban visszatért kufárai.

De miként a természet, úgy a társadalom sem pihen, még legmélyebbnek látszó nyugalmaiban és álmában sem. Valamint ugyanakkor, midőn vulkánikus kitörések országokat temetnek el és a partokon nyaldosó tenger hosszú földszalagokat mos el, apró infuzóriák évezredekre szóló munkájukkal új szigeteket, a tenyészet új honait teremti: úgy a társadalom is, midőn nagy korszakok legnagyobb vívmányait végenyszettel fenyegeti a sötét áradat, teremt magának szigeteket, melyek a haladásnak és felvilágosodásnak új hazái. A természet nem az oroszlánokat vagy országainak egyéb nagyjait használja akkor, midőn építeni akar; a társadalom sem veszi építőmunkásait a hatalmasok és előkelők sorából. Elnyomott rab-szolganép volt az, mely önmagát és az emberiséget kiszabadította a bálványimádás bilincseiből és megtette a haladás azon nagy lépését, melylyel a sokistenhitről az egyistenhitre tért át; egyszerű pásztorok és halászok követték azt a nagy embert, aki a megmerevedett vallási formák helyébe az élő ember-szeretetet helyezte. Szerény köműves-

műhelyekből indult ki az az eszme is, mely a szabadkőművesek szövetségét teremtette meg. A középkori gótika mystikus homálya borongott e műhelyek fölött, midőn szentélyekké alakultak. Szavak, jelképek és szertartások, melyek azelőtt a céhek összetartásának és kölcsönös védelmének biztosítékai voltak, magasabb célokra vétettek kölcsön és átnemesült új értelmükben az emberiség solidaritását symbolizálták. Miként a jászol a vallási symbolumok egyik leg-szebbike lett, úgy a kőfaragó mesterségének szerszámai és szokásai a leg-magasztosabb kultusznak, a testvériség kultuszának, symbolumaivá szellemültek.

Ime hallották, uraim, a testvériség kultusza az egész titok, melyet a saisi fátyol rejt. Ha csak kíváncsiság vezette Önöket ide, ám távozzanak békével, mert kíváncsiságuk itt kielégítést nem talál. Ha országfelforgató merész tano-kat reméltek itt hallani, ám fordítsanak hátat szentélyünknek, mert mi a társadalmat nem revoluczió, hanem a szükségképeni evoluczió előmozdításával kívánjuk reformálni. Ha kölcsönös érdekszövetkezetet kerestek itt, ám siesenek el hajlékunkból, mielőtt csalód-

nának, mert itt sem anyagi, sem hatalmi előnyöket hajhászni nem lehet. Az a csendes község, mely Önöket most hangtalan némaságban körülveszi, imára gyűl össze. Imája a munka az emberiség haladása, felvilágosodása, boldogulása szolgálatában. Ahhoz a fohászhoz, »add meg nekünk mindennapi kenyerünket«, hezzátesszük: «hogymegoszt-hassuk azt embertársainkkal.» Mózes csodáját, ki a sziklából vizet csalt ki szomjanvesző népe számára, megismételjük mindennap, midőn a profán munka küzdelmében rideggé váló szivekből napvilágra hívjuk az emberszeretet tiszta forrását. Mi nem vagyunk tökéletesek, nem vagyunk eszményi lények, nem vagyunk jobbak a profán világnál. De egész törekvésünk, egész buzgalmunk az, hogy jók legyünk, hogy nemesítsük, faragjuk, simítsuk, a bölcsesség, erő és szépség hármasságával idomítsuk lelkünket, ezt a durva követ. Irtunk és ültetünk. Irtjuk a gyűlöletet, legyen annak neve akár faj-, akár osztály- akár felekezeti gyűlölet, irtjuk a magunk és a mások kebeléből, de szánjuk még azokat is, kik bennünket gyűlölnék. Irtjuk az előítéletet, mint a mérges dudvát, valahol találjuk, hogy

el ne burjánózzék az igazság vetései fölött.

És ültetjük, ápoljuk, gondozzuk a hü kertész gondjával az emberszeretet virágát, azt a titokzatos kék virágot, mely az évezredek során annyiszor elhervadt mégis mindig újra nyilik.

Ime a végeszmény, az emberszeretet religiója, mely összefér minden más vallással. Ime mily egyszerű, természetes. magától értetődő ez a mi nagy titkunk. És mégis, míg ezt az igazságot ültetik az emberek a világ trónusára, addig az emberiségnek a gyötrelmek iszonyu hosszú kalvária útját kellett és kell még végigszenvednie. Addig enyhítő irral kenegetjük száналmas sebeit, addig puha kendővel törölgetjük a fájdalom veritékét meggyötrött arczáról, addig terjesztjük az ígét, a hitet, a reményt, hogy az igazságnak, a szeretetnek, a testvériségnek fel kell támadnia halottaiból; addig rakjuk a téglát, egyenkint, türelmes munkával a föld nagy templomához, mely magába fogadja majd az egész emberiséget!

Ezek után immár azt kérdem Önöktől, kívánnak-e eszményi emberi szövetségünknek tagjai lenni és el vannak-e tökélve arra, hogy magasztos céljain-

kat egész tehetségükkel és odaadásukkal szolgálják?

Ha erre készek, úgy feleljenek egyenkint hangos, érthető igennel!

(A gyöngé világosság megadása után)
K. t.-eim!

Miként az egyszeri kincskeresőket a mesebeli erdőben, félelmetes homály vesz körül és a kétes lidérczfények által még nyomasztóbb sötétségből mindenfelől villogó fegyverek fenyegetnek benneteket. Tekintsetek szivetekbe, vajjon félelem vagy elszántság lakozik-e benne? Mert ha félelem lakozik benne, úgy a kincset, melyet kerestek, soha sem fogjátok megtalálni. De ha bátor akarat tölti el sziveteket, úgy e fegyverek viselői testvéri szeretettel vezetnek benneteket közös célunk felé.

(A teljes világosság megadása után)
K. ujonnan felvett t.-eim!

Ime a kincset, melyet kerestetek, felleltétek. Kincsünk a világosság. Töltsétek meg vele sziveteket és terjeszszétek az emberek között, hogy eljöjjön a szeretetnek, igazságnak, testvériségnek országa!

Úgy legyen!

OSZK

TARTALOM.

	Olda
Nővérestélyre	3
Ünnepi beszéd	13
Felvételi beszéd	23
